

Sygn. akt: III AUa 1700/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSO del. Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: stażysta Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 30 lipca 2013 r. w Łodzi

sprawy **L. H.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o przeliczenie emerytury,

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 15 października 2012 r., sygn. akt: V U 416/11;

oddala apelacje.

Sygn. akt III AUa 1700/12

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 3 marca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział I w T. odmówił L. H. przeliczenia podstawy wymiaru emerytury.

W dniu 23 marca 2011 r. wnioskodawca L. H. wniósł odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę i przeliczenie emerytury z uwzględnieniem rzeczywiście uzyskiwanych zarobków okresie od 1962r. do 1990r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Na rozprawie w dniu 20 czerwca 2012 r. wnioskodawca sprecyzował że wnosi o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem zarobków za okres od dnia 1 listopada 1968 r., do 1976 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 15 października 2012 roku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał L. H. prawo do przeliczenia emerytury z 20 najkorzystniejszych lat z całego okresu ubezpieczenia, to jest z lat 1970 – 1989, ustalając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia na poziomie 121,46% i pozostawiając organowi rentowemu szczegółowe wyliczenie świadczenia z uwzględnieniem, iż w okresie od dnia 1 listopada 1968 roku do dnia 31 grudnia 1970 roku otrzymywał on wynagrodzenie miesięczne w wysokości połowy przeciętnego wynagrodzenia oraz oddalił odwołanie w pozostałej części.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny: L. H., urodzony dnia (...), od dnia 8 grudnia 2007 r. ma przyznane prawo do emerytury. Decyzją z dnia 16 listopada 2007 r. organ rentowy wyliczył wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy z podstawy wymiaru renty na 174,23%, a emeryturę na kwotę 1279,06 zł. Organ rentowy wyliczył, że wnioskodawca ma 28 lat i 5 miesięcy okresów składkowych czyli 341 miesięcy.

Wyrokiem z dnia 30 października 2008 r. w sprawie VU 379/08 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zmienił decyzję z dnia 16 listopada 2007 r. w ten sposób, że zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. do ustalenia wysokości emerytury L. H. z 20 najkorzystniejszych lat z całego okresu ubezpieczenia przy uwzględnieniu, iż w latach:

- 1971-1972 otrzymywał on połowę przeciętnego wynagrodzenia;
- od 1 stycznia 1973 r. do 28 lutego 1975 r. - 13,80zł. na godzinę;
- od 1 marca 1975 r. do 31 lipca 1976 r. - 16,60 zł. na godzinę;
- od 1 sierpnia 1976 r. do 31 grudnia 1976 r. - 22,50zł. na godzinę;

Wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 30 października 2008r. w sprawie VU 379/08 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. decyzją z dnia 9 grudnia 2008r. przeliczył emeryturę wnioskodawcy od dnia 8 grudnia 2007r.

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury został wyliczony z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia (od stycznia 1971 r. do grudnia 1990r.) i wyniósł 120,44%, a emerytura 1470,11 zł.

Decyzją z dnia 4 czerwca 2009 r. organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury wnioskodawcy na jego wniosek z uwzględnieniem wynagrodzeń minimalnych, m.in. za okres od dnia 1 września 1962 r. do dnia 26 października 1966 r. oraz od dnia 31 października 1968 r. dnia 31 grudnia 1970 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury został wyliczony z 20 lat wybranych z całego okresu ubezpieczenia (1962, 1971-1989) i wyniósł 121,06%, a emerytura 1565 zł.

Decyzją z dnia 24 czerwca 2010 r. organ rentowy odmówił L. H. prawa do ponownego przeliczenia emerytury z uwzględnieniem konstytucyjnej zasady praw nabytych.

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2010 r. w sprawie VU 847/10 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie L. H. od w/w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Jednocześnie Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w punkcie 2 wyroku wniosek L. H. o wyrównanie renty oraz emerytury za okres od 1992 r. przekazał organowi rentowemu jako organowi właściwemu do jego rozpoznania.

Pismem z dnia 21 stycznia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował L. H., że jego świadczenie rentowe wykazane w decyzjach z dnia 25 grudnia 1991 r. i 25 lutego 1992 r. były ustalone w prawidłowej wysokości.

W okresie od dnia 1 września 1962 r. do dnia 24 czerwca 1965 r. L. H. był zatrudniony w Fabryce (...) w P. jako uczeń (...) Szkoły Zawodowej. Następnie od dnia 1 lipca 1965 r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze formierza. Zarobki wnioskodawcy po szkole nie były duże. Od dnia 27 października 1966 r. do dnia 30 października 1968 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Wnioskodawca

wrócił do pracy w Fabryce (...) w P. po wojsku w dniu 1 listopada 1968 r. na poprzednie stanowisko formierza. Wówczas w zakładzie pracy był już wprowadzony akordowy system wynagradzania. Wynagrodzenie wnioskodawcy zostało określone wówczas według V grupy zaszeregowania i w takiej wysokości wnioskodawca pobierał wynagrodzenie aż do 31 marca 1971 r. Od dnia 1 kwietnia 1971 r. wnioskodawca otrzymał bowiem VI grupę zaszeregowania. Wynagrodzenie formierzy w okresie od 1 listopada 1968r. do 31 grudnia 1970r. oscylowało w granicach od 1600zł. do 2000zł. miesięcznie. Zarobki formierzy były jednymi z najwyższych w zakładzie, zależały od wydajności pracy oraz od grupy zaszeregowania, im wyższa grupa tym były wyższe zarobki.

Wnioskodawca pracował jako formierz do 25 lutego 1973 r. W okresie od 26 lutego 1973 r. do 20 września 1973 r. pracował jako kowal, a następnie znów jako formierz aż do 31 stycznia 1986 r. Wnioskodawca pracował w Fabryce (...) w P. do 1 czerwca 1990 r., z tym że w okresie od 1 do 7 lipca 1986 r. jako wybijacz form, a od 8 lipca 1986 r. do 1 czerwca 1990 r. jako wykańczacz odlewów.

Wnioskodawca zarabiał w okresie od:

- 1 września 1962r. do dnia 31 sierpnia 1963r. od 150zł. do 260zł. miesięcznie;
- 1 września 1963r. do 31 sierpnia 1964r. kwotę od 320zł. do 380zł. miesięcznie,
- 1 listopada 1972r. do 28 lutego 1975r. stawkę 13,80zł. na godzinę;
- 1 marca 1975r. do 31 lipca 1976r. stawkę 16,60zł. na godzinę;
- 1 sierpnia 1976r. do 31 lipca 1976r. stawkę 22,50zł. na godzinę;

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy wyliczony z 20 najkorzystniejszych lat wybranych z całego okresu ubezpieczenia tj. lat 1970-1989r. przy przyjęciu połowy przeciętnego wynagrodzenia w okresie od dnia 1 listopada 1968r. do dnia 31 grudnia 1970r. wynosi 121,46%

Przy tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał odwołanie wnioskodawcy za częściowo zasadne. W uzasadnieniu do wyroku Sąd ten wskazał, że przy ustalaniu wynagrodzenia L. H. w Fabryce (...) w P. za sporny okres oparł się na angażach, z których wynikało, iż od dnia 1 listopada 1968 roku do dnia 31 marca 1971 roku wnioskodawca otrzymywał jako formierz wynagrodzenie według V grupy zaszeręgowania oraz zeznaniach świadków w osobach W. W. oraz R. W., jak również wnioskodawcy. Ze wskazanego wyżej materiału dowodowego Sąd wysnuł wniosek, że zarobki wnioskodawcy w latach 1971-1972 z pewnością wynosiły połowę przeciętnego wynagrodzenia. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę na fakt, że w sprawie o sygn. akt VU 379/08 Sąd Okręgowy prawomocnie przesadził, iż wynagrodzenie wnioskodawcy od dnia 1 stycznia 1971 roku wynosiło połowę przeciętnego wynagrodzenia, a było ono wówczas ustalane również według V grupy zaszeręgowania. Powyższe pozwoliło Sądowi w niniejszej sprawie na sformułowanie wniosku, że wynagrodzenie wnioskodawcy w całym okresie zaszeręgowania według V grupy wynosiło tyle samo, a zatem nie mniej niż połowa przeciętnego wynagrodzenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku, zaś na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawcy w pozostałej części.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżył L. H. w drodze apelacji wnosząc o jego zmianę i przeliczenie należnej mu emerytury z uwzględnieniem zarobków uzyskanych w latach 1977-1986.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że należna mu emerytura została zaniżona o 50%, gdyż winna wynosić 2.800,00 złotych.

Wyrok Sądu pierwszej instancji został również zaskarżony apelacją organu rentowego w zakresie punktu 1, któremu skarżący zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) przez błędne przeliczenie podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy z 20 najkorzystniejszych lat z całego okresu ubezpieczenia, to jest z lat 1970 – 1989, ustalając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na 121,46% przy przyjęciu, że w okresie od dnia 1 listopada 1968 roku do dnia 31 grudnia 1970 roku wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie miesięczne w wysokości połowy przeciętnego wynagrodzenia, podczas gdy ubezpieczony nie ma prawa do przeliczenia świadczenia przy uwzględnieniu tak ustalonego wynagrodzenia.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że wobec niemożności kategorię ustalenia wysokości zarobków wnioskodawcy w spornym okresie Sąd winien, zgodnie z dyspozycją art. 15 ust. 2 a ustawy przyjąć do podstawy wymiaru składek kwotę obowiązującego w tym czasie minimalnego wynagrodzenia pracowników, a nie połowę przeciętnego wynagrodzenia za pracę.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacje nie zasługują na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji wydał trafne rozstrzygnięcie znajdujące uzasadnienie w całokształcie sprawy oraz treści obowiązujących przepisów, a Sąd Apelacyjny aprobując w pełni te ustalenia, przyjmuje je za własne bez potrzeby szczegółowego ich przytaczania.

Spór w sprawie ogniskował się zasadniczo wokół ponownego wyliczenia wysokości wskaźnika podstawy wymiaru należnej wnioskodawcy emerytury, a co za tym idzie wysokości wypłacanej wnioskodawcy emerytury.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176, przy czym stosownie do ust. 4 w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty przede wszystkim oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych, następnie oblicza się stosunek każdej z tych sum, do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu, z kolei dalej oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, a na koniec mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19.

W przypadku wniosku ubezpieczonego (art. 15 ust. 6 ustawy) podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Jednocześnie zgodnie z treścią przepisu art. 15 ust. 2a jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się obowiązujące w tym okresie wynagrodzenie minimalne pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, należy wskazać, że istota sporu sprowadzała się do udowodnienia przez wnioskodawcę wysokości wynagrodzenia, jakie otrzymywał on, będąc zatrudnionym w Fabryce (...) w P. od 1 listopada 1968 roku do 31 grudnia 1976 roku. Za sporny okres czasu brak jest kompletnej dokumentacji pracowniczej i zarobkowej wnioskodawcy. W szczególności brak jest dokumentów potwierdzających wysokość faktycznie otrzymywanych zarobków w poszczególnych latach, czy miesiącach.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r. Nr 10, poz. 49) zawiera w § 20 wykaz środków dowodowych, którymi można dowodzić wysokość zarobków, stanowiących podstawę wymiaru emerytury. Przepisy rozporządzenia, regulującego postępowanie o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, zawierające ograniczenia dowodowe, nie mają jednak zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów.

W przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje więc możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w aktach osobowych, takich jak umowy o pracę, angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia, a i wówczas można uwzględniać tylko takie składniki, które są pewne, wypłacane były w danym okresie stale i w określonej wysokości. Możliwe jest to także w postaci innych środków dowodowych tj. zeznań świadków, opinii biegłych itp.

W rozumieniu powyższych przepisów ustalenia Sądu Okręgowego w zakresie wysokości należnej wnioskodawcy emerytury są prawidłowe. Szczegółowa analiza dokumentacji pracowniczej ubezpieczonego oraz zeznań powołanych przez niego świadków pozwala na przyjęcie, że w spornym okresie otrzymywał on wynagrodzenie odpowiadające co najmniej połowie przeciętnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w tym okresie. Sąd pierwszej instancji słusznie zauważył, że wysokość wynagrodzenia uzyskiwanego przez L. H. w (...) od dnia 1 stycznia 1971 roku została prawomocnie ustalona w sprawie o sygn. akt VU 379/08. W sprawie tej Sąd przyjął, że wynagrodzenie to kształtowało się na poziomie co najmniej połowy przeciętnego wynagrodzenia za pracę. Dlatego też uprawniony jest wniosek, że w okresie od 1 listopada 1968 roku wynagrodzenie to również wynosiło co najmniej połowę przeciętnego wynagrodzenia za pracę zważywszy, że z dokumentacji pracowniczej w postaci angaży wynika, iż przez cały ten okres było ono ustalone według V grupy zaszeręgowania. Powyższe ustalenia znajdują również oparcie w zeznaniach powołanych świadków. W tej sytuacji przyjęcie do podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego kwot minimalnego wynagrodzenia za pracę byłoby krzywdzące dla ubezpieczonego.

Konkludując, Sąd Apelacyjny w pełni zgadza się z ustaleniami Sądu pierwszej instancji, natomiast żądanie wnioskodawcy dotyczące ustalenia należnej mu emerytury na poziomie 2.800,00 złotych z uwzględnieniem zarobków uzyskanych w latach 1977-1986 nie może znaleźć uznania w kontekście zgromadzonego materiału dowodowego i obowiązujących przepisów. Jeszcze raz należy zwrócić skarżącemu uwagę, że wysokość wynagrodzenia z okresu zatrudnienia w (...) od dnia 1 stycznia 1971 roku została prawomocnie ustalona w sprawie o sygn. akt VU 379/08 i nie może być przedmiotem ponownej analizy Sądu zważywszy, że wnioskodawca nie przedłożył na powyższą okoliczność żadnych nowych dowodów.

Ustosunkowując się do zarzutu organu rentowego podnoszącego, że dyspozycja Sądu pierwszej instancji uwzględnienia w podstawie wymiaru wynagrodzeń za okres od 1 listopada 1968 roku do 31 grudnia 1970 roku pozostaje częściowo w oczywistej sprzeczności z przyznaniem wnioskodawcy prawa do przeliczenia emerytury z 20 najkorzystniejszych lat z całego okresu ubezpieczenia, to jest z lat 1970 – 1989 należy stwierdzić, że z zaskarżonego wyroku w sposób nie budzący wątpliwości wynika, jakie lata ZUS ma uwzględnić w podstawie wymiaru świadczenia ubezpieczonego, a są to lata 1970 - 1989.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił obie apelacje.